

ALGEMENE 'IDEALE' RIGLYNE VIR RENOSTERVELDBESTUUR

Die volgende is 'n opsomming van riglyne vir renosterveldbestuur. Dit is slegs *riglyne* en daar word begryp dat dit nie altyd onmiddellik prakties of bekostigbaar is om bestuursregimes te verander nie. As mens egter veld vir so lank moontlik reg bestuur, sal mens waarskynlik meer ekosisteemdiens daaruit verkry as wanneer dit sommer net verwaarloos word.

- Brand in die herfs (dit bevoordeel smaaklike grasse en bolle, terwyl brand in die somer ongewenste spesies, soos renosterbos, bevoordeel).
- Moenie te dikwels brand nie: elke 7 - 12 jaar is moontlik reg, maar omdat ons baie min hieroor weet, wees eerder versigtig as spyt! Brandfrekwensies sal vanselfsprekend wissel na gelang van die tipe veld en reënval (waar gebiede met hoër reënval hoër brandfrekwensies beter sal verduur).
- Moet NOOIT 'n veld onmiddellik na 'n brand laat beweie nie maar laat dit eerder vir 18 - 24 maande rus voor beweiding (en doen dit dan slegs in die laat somermaande vir 'n kort rukkie). Rus gee aan alle spesies 'n gelyke geleentheid om na 'n brand te herstel en bevorder dus die groei van gunstige spesies, soos rooigras. Beweiding te gou na 'n brand sal ongunstige spesies bevorder ten koste van gunstige spesies en veroorsaak dat die veld deur ongewenste plante gedomineer word. Korrekte bestuur bevorder dus die gunstiger spesies sodat weidingsgehalte en -hoeveelheid op die lange duur groter is.
- Indien moontlik, vermy dit om diere in die veld te voer omdat 1) hierdie gebiede geneig is om uitermate vertrap en bemes te word, en 2) dit dikwels veroorsaak dat uitheemse grassoorte, onkruid en dissels die gebied binnekom.
- Oorbeweiding vind gewoonlik plaas omdat renosterveld selde as 'n afsonderlike kamp bestuur word en dus onderworpe is aan watter tipe grondgebruik ook al op die naburige bewerkbare grond toegepas word. Dit het tot gevolg dat die grond behoorlik rus terwyl dit aan 'n koringland grens maar dikwels swaar oorbeweie word wanneer dit vir verskeie opeenvolgende jare deel van 'n lusernkamp uitmaak. Die ideaal is dat fragmente omhein, of tydelik (d.w.s. met 'n elektriese heining) omhein moet word ten einde meer gepaste beweidingsregimes te vergemaklik. Dit is dikwels te duur en nie prakties nie maar is waarskynlik die effektiwste manier om die langtermyn-lewensvatbaarheid van renosterveld te verseker.
- Daar word gemeen dat oorheersing deur renosterbos 'n teken is van óf oorbeweiding, óf te min vuur (ou veld), of albei. As die veld verouderend is en/of in die verlede oorbeweie is, is die oplossing soms om te brand. Weer eens is die belangrikste ding egter om die veld na die brand te laat RUS. As die veld egter swaar oorbeweie is, is dit ook 'n goeie plan om dit te laat rus voordat dit gebrand word sodat 'n voldoende brandstoflading vir 'n suksesvolle brand kan opbou.
- Huidige kennis suggereer dat beweiding slegs moet plaasvind tussen laat November en vroeg Maart (omdat dit bevorderlik is vir bolle en smaaklike gras). Die Goue Reël is dus: Geen vee in die renosterveldkampe vanaf die winter tot laat lente nie. Gebruik eerder renosterveldkampe as reserwevoedselbronne in die somer.
- Omdat daar nie gebiedspesifieke kennis in hierdie veld is nie, is voortdurende monitering van die veld vir tekens van oorbeweiding noodsaaklik. Let op na watter spesies deur die diere geteiken word en moniteer hulle. Indien hierdie plante se grootte en hoogte beduidend verminder word en hulle verhoed word om te blom, sal dit beter wees om die vee te verwyder en die veld te laat rus totdat hierdie 'indikator'-spesies herstel.

Veranderende houdings

Een van die dankbaarste aspekte van hierdie projek was om met grondeienaars te werk en houdings te sien verander van 'hoekom moet ek omgee vir hierdie veld?' na 'dit wat nutteloos was en geen waarde gehad het nie het skielik prioriteit en status'. Ander opmerkings sluit in: 'Ek is nou bewus van die dringende behoefte om renosterveld te beskerm. Ek sien ook nou potensiaal in wat voorheen net onvrugbare, nuttelose grond vir my was', en 'Ek verstaan nou definitief baie meer van hierdie veldtipe wat ek vir 20 jaar geignoreer het. Ek het spesies op my plaas ontdek wat ek nie eens geweet het bestaan nie!'

'Vir die afgelope 200 jaar is ons besig om die Natuur te oorwin. Nou is ons besig om dit dood te slaan.' (Tom McMillan, Politikus en boer)

Die besef deur so baie grondeienaars wat by hierdie projek betrokke was dat HULLE die bewaarders van hierdie veldtipe is, dat dit ALLES in hulle hande is en dat hulle die mag het om te bepaal of renosterveld in die toekoms gaan oorleef of nie, was 'n baie kragtige les. Die meeste grondeienaars is onbewus van die botaniese juwele wat in hul '*uitvalgrond*' skuil, maar nadat dit eers aan hulle gewys is en hulle die belangrikheid daarvan verstaan het om skaars en bedreigde stelsels te besit, het hulle verander van belangeloos en wrewelig teenoor die veld na trots op hulle renosterveld en het selfs egte belangstelling getoon om hulle bestuur te verander ten gunste van die langtermyn-integriteit van die veld. Probeer om tyd in u veld deur te bring en dit te leer ken en, as u meer wil weet, sluit aan by die Renosterveldwerkgroep - ons sal ook u plaas besoek!

Opsies vir restorasie en rehabilitasie

Tans is baie min bekend oor hoe om voorheen geploegde landerye te rehabiliteer en 'renosterveld terug te bring'. Waarnemings dui daarop dat dit 'n baie ingewikkelde en duur prosedure is. Dit is duidelik dat geploegde renosterveld vir baie generasies nie self sal herstel nie - indien enigsins. Opnames in ou landerye het getoon dat, hoewel baie van die struktuur kan terugkom, die diversiteit nie terugkeer nie en dat dit onwaarskynlik is dat dit in ons leeftyd, of selfs in ons kinders se kinders se leeftyd, sal gebeur. Dit beklemtoon die belangrikheid daarvan om die natuurlike veld wat nog ongerep is in stand te hou - dit is sekerlik 'n produktiewer en goeie opsie as om veld terug te bring nadat dit omgeploeg is.

As gevolg van die koolstofkrisis waarin ons is, is 'n klomp navorsing egter nou gefokus op die moontlikheid om renosterveldrestorasie as 'n middel tot koolstofsekwestrering te gebruik. Hierdie navorsing is nog in sy kinderskoene maar kan opwindende opsies oplewer vir die alternatiewe gebruik van C-gradland wat nie meer vir graan- of voergewasse geskik is nie. Vanuit 'n biodiversiteitsoogpunt sal restorasie die nuttigste wees as dit kan help met die skep van korridors wat renosterveldfragmente met mekaar verbind en sodoende die bewaring van natuurlike prosesse moontlik maak.

Kan ek my veld ploeg? - wat sê die wet en hoekom?

Ongelukkig bly die onwettige ploeg van onversteurde grond 'n aansienlike bedreiging vir renosterveld en ander bedreigde veldtipes. Ons wil dus graag die aandag vestig op die wette wat die voorwaardes voorskryf waarop onversteurde grond geploeg of nie geploeg mag word nie omdat baie grondeienaars nie van hierdie kwessies bewus is nie. Hierdie wette is nie, soos baie mense glo, daargestel om boerdery vir grondeienaars te bemoeilik nie. Hulle is daar om ons natuurlike landbouhulpbronne te beskerm en vir die behoud van lewende, gesonde landskappe waarop boerdery vir nog baie geslagte suksesvol kan voortgaan. Gesonde ekosisteme is die

grondslag vir produktiewe plase. Hulle verskaf *ekosisteemdienste* in die vorm van natuurlike dreinerings (onversteurde plantegroei in vleilande en waterlope), bestuingsdienste, erosiebeheer (onversteurde plantegroei help om erosie in sloepies en teen steil hellings te voorkom), terwyl goed bestuurde veld natuurlike weiding en skuiling bied. Mens moet jou dus probeer voorstel hoe 'n landskap sonder hierdie 'gratis' hulp deur die natuur sou lyk, en moet seker maak dat plase vir die welsyn van alle habitats (bework en natuurlik) op die plaas bestuur word.

As spesies eers verdyn het, sal geen korrektiewe wetgewing hulle kan terugbring nie – hulle is vir ewig weg. (Allen M. Solomon, Plant- en paleo-ekoloog)

Daar is tans twee wette wat die bewerking van onversteurde grond en die bestuur van natuurlike hulpbronne beheer: NEMA (National Environmental Management Act - Wet op Nasionale Omgewingsbestuur); en CARA (Conservation of Agricultural Resources Act - Wet op die Bewaring van Landbouhulpbronne). Albei verklaar duidelik dat ***dit onwettig is om sonder die nodige permit onversteurde grond of grond wat nie binne die laaste 10 jaar bewerk is nie te ploeg***. Dit is 'n kriminele oortreding om onversteurde grond om te ploeg en is regtens strafbaar (tronkstraf en/of 'n boete van tot R5 miljoen, plus 'n kriminele rekord).

NEMA: Wet op Nasionale Omgewingsbestuur

NEMA verklaar dat, voordat enige gelyste ontwikkelingsaktiwiteit kan plaasvind, 'n OIA (omgewingsimpakassessering) gedoen moet word en dat 'n omgewingsmagtiging verkry moet word. Die gelyste aktiwiteit wat op die bewerking van onversteurde grond betrekking het, word omskryf as die transformasie of verwydering van inheemse plantegroei oor 3 hektaar of meer of enige oppervlakte waar die transformasie of verwydering sal plaasvind binne 'n kritiek bedreigde of bedreigde ekosisteem wat ingevolge artikel 52 van die Wet op Nasionale Omgewingsbestuur: Biodiversiteit, 2004 (Wet 10 van 2004) gelys is. Dit sluit in: i) die transformasie of verwydering van inheemse plantegroei op grond wat meer as 10 jaar gelede getransformeer is, ii) enige gefaseerde transformasie of verwydering van inheemse plantegroei, iii) die verwydering of transformasie van inheemse plantegroei met, byvoorbeeld, 'n stootskrapeer of bossiesnyer om brandpaaie te maak, en iv) die verwydering of transformasie van inheemse plantegroei om paaie of spore te maak. Die owerheid verantwoordelik vir die implementering van NEMA is DEA&DP (Departement Omgewingsake en Ontwikkelingsbeplanning).

CARA: Wet op die Bewaring van Landbouhulpbronne

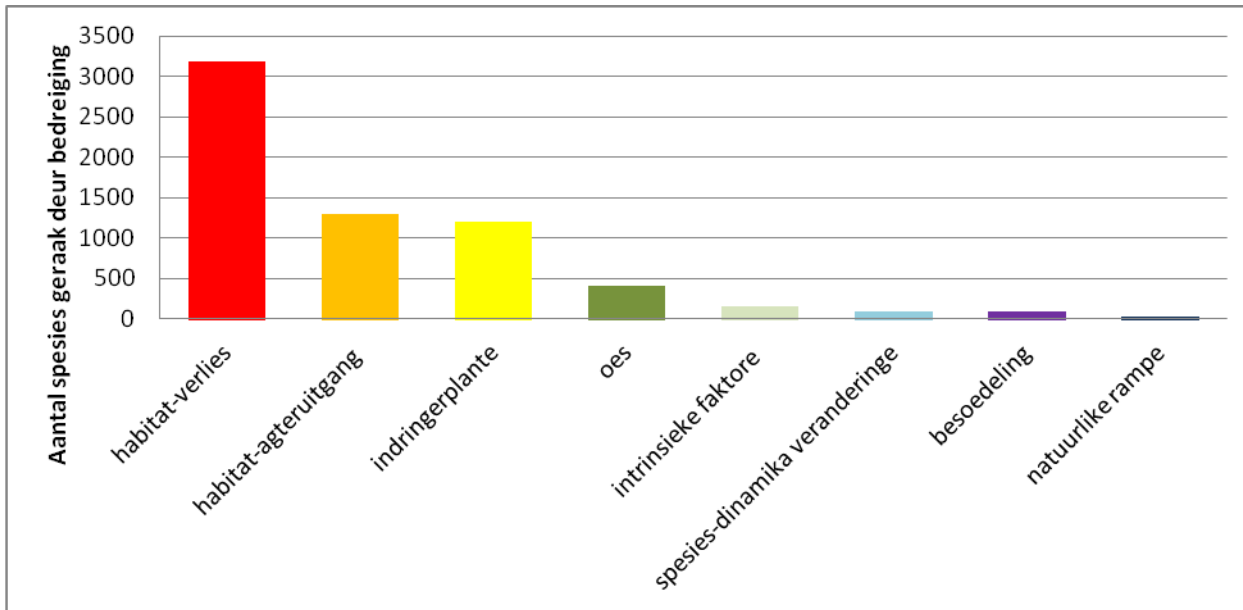
CARA verbied ook die bewerking van onversteurde grond. Dit omskryf *bewerking* as enige optrede waardeur die bogrond meganies versteur word, terwyl *onversteurde grond* grond is wat op geen stadium gedurende die voorafgaande 10 jaar bewerk is nie.

Hier volg 'n opsomming van die CARA-regulasies ten opsigte van onversteurde grond:

Dat, sonder die nodige skriftelike toestemming: 1) mag geen grondgebruiker enige onversteurde grond bewerk nie; 2) mag geen grondgebruiker enige ongesteurde grond met 'n helling van meer as 12% bewerk nie; 3) alle grondgebruikers landerye effektief moet beskerm teen water- en winderosie; 4) mag geen grondgebruiker enige plantegroei benut in 'n vlei, moerass of sponsgebied, of binne die vloedgebied van 'n waterloop nie (wat dan die agteruitgang of beskadiging van natuurlike landbouhulpbronne veroorsaak); 5) geen grond bewerk mag word binne 'n 10 m horisontale gebied buite die vloedgebied van 'n waterloop nie; 6) die drakrag van die veld, uitgedruk as 'n gespesifiseerde getal hektaar per grootvee-eenheid, nie oorskrei mag word

nie, tensy die veld voldoende beskerm word teen agteruitgang en beskadiging; en 7) mag geen grondgebruiker grond laat brand, of enige gebrande grond op sy plaaseenheid gebruik vir beweiding nie. Inligting uit 'CARA Legislation made easy, The Conservation of Agricultural Resources Act, 1983 (Act No 43 of 1983) (CARA)'

Vir verdere inligting oor CARA kontak: 021 9768136 of kyk: www.nda.agric.za/docs/landcare/landcare.htm

Bostaande diagram demonstreer die relatiewe bedreigings vir plante in Suid-Afrika. Habitat-verlies bestaan hoofsaaklik uit grondverbouing en dorps- en kus ontwikkeling (27%), terwyl habitat-agteruitgang meestal as gevolg van oorbeweiding is (52%) en nadelige brandprogramme (37%). (aangepas uit *Raimondo & von Staden* 2009).

'So droewig is die prentjie... dat die stootskraiper, en nie die atoombom nie, moontlik die mees vernielende uitvindsel van die twintigste eeu mag wees.' (Philip Shabecoff, Joernalis)